

Národní politika podpory jakosti v ČR a péče o kvalitu ve světě

1. Národní politika podpory jakosti – charakteristika

Národní politika podpory jakosti České republiky (NPJ) je ojedinělý program podpory kvalit, který *integruje ve světě známé systémy a nástroje podpory kvality ze strany státu i nevládních organizací*. Program se stal příkladem pro mnoho zemí střední a východní Evropy (Slovensko, Slovinsko, Chorvatsko, Ukrajina).

S návrhem na přijetí NPJ přišly nevládní „kvalitářské“ organizace které v období 1993 – 2000 studovaly programy podpory kvality prakticky ve všech státech světa. Ze shromážděných podkladů i na základě informací od spolupracujících nevládních organizací v USA (Americká společnost pro kvalitu), v Japonsku (JUSE) i v Evropě (Evropská organizace pro kvalitu - EOQ), Evropská nadace pro management kvality (EFQM), navrhly vládě k přijetí program, který lze charakterizovat takto:

- Nemá socialistické prvky, veškeré aktivity podnikatelských i nepodnikatelských subjektů se realizují na tržních principech (veškerá ocenění v kvalitě si firmy hradí)
- Pro koncipování NPJ byla zvolena forma spolupráce vlády (Rada ČR pro jakost - MPO - koncipování strategie, cíle, priority, rozpočet) a nevládních organizací, které zajišťují výkonnou složku programu (Národní informační středisko pro podporu jakosti při ČSJ). Tím byly minimalizovány náklady na státní správu
- Podpora vlády v rámci NPJ je zaměřena především na aktivity propagační (Měsíc kvality, Program Česká kvalita, Národní cena ČR za jakost) a informační (tisk publikací, podpora významných konferencí)
- Vláda tímto programem ale rovněž:
  - podporuje růst kvality zvláště u malých a středních podniků, napomáhá ochraně spotřebitele
  - podporuje rozvoj korektního podnikatelského prostředí (Sdružení Korektní podnikání, CSR)
  - podporuje i ochranu životního prostředí
  - podporuje růst kvality ve veřejném sektoru a veřejných službách
- Náklady spojené s aktivitami NPJ jsou minimální.

2. Aktivity vlád v některých státech

Aktivity vlád v péči o kvalitu jsou ve většině států realizovány ve spolupráci s nevládními profesními organizacemi nebo podnikatelskými uskupeními a školami.

JAPONSKO: Kvalita je státní prioritou. Vláda pracuje od padesátých let cílevědomě na podpoře zvyšování kvality. Podporuje širokou výchovu a školení, publikační a propagační činnost. Podporuje nevládní „Společnost vědců a inženýrů“.

- Listopad je vyhlášen „Měsícem kvality“
- Za značného finančního příspěví vlády je udělována první národní cena za kvalitu ve světě - DEMINGOVA CENA – uděluje se od roku 1951.
- Vláda podporuje široký rozvoj kroužků kvality, zavádění progresivních moderních metod jako Kaizen, Ballance Scorecard apod.
- Normalizační organizace uděluje (na základě prověrky) výrobcům právo označovat kvalitní výrobky značkou kvality

- Ekologicky šetrné výrobky (např. s vyšší energetickou účinností) finančně podporuje japonská vláda v programu TOP RUNNER. Jestliže výrobce svým ekologicky šetrným výrobkem splní cíle, stanovené vládou ve zmíněném programu, zákazník při koupi tohoto výrobku obdrží slevu. Tím jsou podporovány inovace ke zvyšování energetických úspor a odstraněn častý konflikt mezi ekologickou šetrností výrobku a jeho cenou
- Byl přijat zákon na ochranu exportu. Vyvážet lze pouze výrobky, které byly ověřeny státní kontrolou.

USA: 1980 – Zákon o inovacích a technice (růst kvality znamená růst produktivity, nižší náklady, vyšší zisk)

1987 – Kongresem přijat zákon nazvaný podle jeho tvůrce „Malcolm Baldrige National Quality Award“. Cenu předává každoročně prezident USA. Realizace Ceny znamenala nebývalý rozmach amerického průmyslu především v 90. letech co do kvality produktů, ale i zisku, efektivnosti, produktivity. V současném období je Cena předmětem zájmu veřejných služeb, nemocnic, výzkumných a jiných pracovišť. Cena je financována z federálních zdrojů (ročně kolem 7 mil. \$).

V USA jsou podporovány i aktivity vedoucí ke zvyšování povědomí o kvalitě občanů. Zajímavé jsou programy kvality realizované ve školách, i v nižších stupních.

NĚMECKO: V Německu vznikla značka kvality RAL v období mezi válkami. Značku uděluje Německý institut pro zabezpečování kvality. Institut je tvořen členskými organizacemi z oblasti průmyslu, zemědělství, normalizace, zkušebnictví a spotřebitelů. Zastoupení má i Ministerstvo hospodářství, které se na činnosti institutu finančně podílí. Značka RAL je udělována organizacím ve více jak 10 průmyslových oborech a také organizacím služeb. Je udělována ekologická značka „Modrý anděl“, v roce 1979 první toho druhu na světě.

V Německu je rovněž udělována Národní cena za kvalitu – „Ludwig- Erhardt- Preis“ Německou společností pro kvalitu a Sdružením německých zaměstnavatelů. Není dotována, je financována velkými firmami, členy společnosti a zájemci o Cenu (vysoké poplatky a značný zájem o Cenu).

RAKOUSKO: Značku kvality výrobkům uděluje spolek ARGE, která byla k této činnosti pověřena tehdejšími Ministerstvem hospodářství. Ředitel je vysokým představitelem Hospodářské komory, v představenstvu jsou zástupci ministerstva, které na propagaci značky přispívá. Značka má tvar stylizovaného „Q“, používána (pro kvalitní výrobky) je značka se stylizovaným „A“.

Pro výrobky zemědělské a potravinářské produkce je používána značka „Geprüfte Qualität Austria“.

Ministerstvo hospodářství a práce spolu s Rakouskou společností pro kvalitu uděluje „Státní cenu za kvalitu“ (Staatspreis für Qualität). Ta je ministerstvem dotována.

VELKÁ BRITÁNIE: Od roku 1994 je v této zemi udělována Národní cena - UK Excellence Award (UKEA). V současné době je udělována v několika kategoriích. Cena je založena na hodnocení podle Modelu Excellence EFQM) a její realizací je pověřena Britská nadace pro kvalitu (BQF). Patronem této ceny je britská královská rodina.

FRANCIE: Od 80. let formuluje realizuje vláda ekonomickou politiku zaměřenou na kvalitu. V rámci Ministerstva průmyslu vznikl zvláštní útvar kvality (1978), v roce 1986 pak Rada kvality při Ministerstvu ekonomiky. Rada zpracovala Projekt „Projekt kvality pro Francii“. Jeho součástí je propůjčována „Národní značka bezpečnosti“. V současnosti vláda podporuje především regionální Ceny za kvalitu, vítěze těchto cen pravidelně přijímá prezident a ministr průmyslu v Elysejském paláci.

Francouzská cena za kvalitu (PFQP) byla založena v roce 1992 Ministrem průmyslu a MFQ (Francouzské sdružení pro kvalitu). Od roku 1997 byla její pravidla harmonizována s Evropskou cenou za kvalitu. Cena je prioritně určena pro organizace do 500 zaměstnanců. Uchazeči o cenu jsou vítězové regionálních cen za kvalitu.

KANADA: Pod záštitou a podporou vlády je udělována každoročně Národní cena za kvalitu. Zájem o získání Ceny nebyvalý. O udělení Ceny se každoročně ucházejí guvernéři jednotlivých států. Realizací této ceny byl pověřen kanadský Národní institut kvality.

ŠVÉDSKO: Národní cena za kvalitu je vysoce prestižní záležitostí, získávají ji špičkové firmy s vynikajícími ekonomickými výsledky. Vláda podporuje firmy, které se rozhodly zahájit práce s programem „Excellence“, který představuje růst konkurenceschopnosti firem. Cenu předává každoročně švédský král.

TURECKO: V této zemi uděluje Národní cenu za kvalitu Turecká organizace za kvalitu (KalDer) a to od roku 1993. Je založena na hodnocení podle modelu excellence EFQM, který je používán při udělování Evropské ceny za kvalitu. Turecké firmy jsou v programech Ceny velmi úspěšné. Napomáhá tomu jednoznačná podpora vlády, která se realizuje především v oblasti vzdělávání v oblasti kvality, jsou podporovány různé kurzy, semináře, konference na národní i mezinárodní úrovni.

MAĎARSKO: Maďarská Národní cena za kvalitu je udělována od roku 1998 za podpory Ministerstva hospodářství a dopravy, za jejím vznikem stojí také japonský expert prof. Šiba („Šiba Award“). V současnosti je realizována s podporou vlády Národní cena za kvalitu podle modelu excellence EFQM. Maďarské firmy dosahují vynikajících výsledků v Evropské ceně za kvalitu.

AUSTRÁLIE: Implementací kvality do veřejného života je zde pověřena Australská organizace pro kvalitu (AOQ). Tato organizace také organizuje udělení Národní ceny za kvalitu (GOLD Award). Cena je udělována od roku 1996, zpočátku se udělovala na regionální bázi v rámci jednotlivých australských států, od r. 2004 je udělována celonárodně (uchazeči o národní cenu se rekrutují z vítězů státních kol). Cena je financována sponzoringem na základě partnerství veřejných a neveřejných zdrojů. Vedle toho jsou v Austrálii udělovány další ceny za kvalitu: Cena J. Jurana za osobní přínos v oblasti kvality či ceny za publikační činnost v oblasti managementu kvality (Shilken Award či Kevin Foley Award).

BELGIE: Stát podporuje především aktivity vedoucí k růstu kvality ve veřejné správě, především model CAF.

ARGENTINA: Přijala již v 90. letech celostátní program kvality. Ten je řízen Radou, v jejíž čele stojí prezident. Kvalita je oceňována na různých úrovních, vítězové jsou dávaní za vzor.

PORTUGALSKO: Vydalo zákon o kvalitě a vytvořilo Radu kvality při Ministerstvu průmyslu a energetiky. Při ministerstvu zahraničního obchodu založilo Generální ředitelství pro kvalitu.

EVROPSKÁ UNIE: Za podpory Evropské komise uděluje nevládní organizace EFQM (Evropská nadace pro management kvality) od roku 1989 Evropskou cenu za kvalitu (European Quality Award, nyní přejmenovanou na European Excellence Award).

Kompletní přehled Národních cen za kvalitu v regionu UNECE:

Entrepreneurship and SME development

NATIONAL QUALITY AWARD SCHEMES**(Note by the secretariat)**

On the current world market, both manufacturers and consumers require guarantees for the quality of products and services. Now it is no longer sufficient to provide products and services that conform to certain standards. All manufacturers and service organizations need to demonstrate their capability to provide a continuous quality for their products and services. This is why all businesses and public organizations need to set up quality systems enabling them to guarantee that required quality is obtained at the appropriate cost, and also taking ecological concerns into consideration.

There are many indicators and trends recognized by organizations: the widening world market, national and international organizations that demonstrate excellence in quality and overall achievement of an enterprise. **National and Regional Quality Award Systems** should recognize the achievement of enterprises that have excellent quality management as a way to encourage future strategies that would contribute to the improvement of competitiveness in the entire business community. Several national quality award schemes have been established to promote productivity and quality and serve as model for **Total Quality Management**.

In 1951, in Japan the Union of Japanese Scientists and Engineers (JUSE) established **The Deming Prize** to commemorate Dr. W. Edwards Deming's contribution to the Japanese industry and promote and recognized the company-wide quality control in Japan.

The well-known **Malcolm Baldrige National Quality Awards** was already launched in 1988 in the USA and become a symbol of revitalizing the competitiveness of the American firms in the global economy.

In 1999, the **European Foundation for Quality Management (EFQM)** elaborated its Excellence Model, which is the most widely used model across Europe. In spite of its efforts one can find that companies awarded with a European quality award go bankrupt. Some key points of this model have become more prominent in member organizations and some countries have been introduced new criteria as well. Definitions have been updated and a modified model will be come out in the near future.

The Russian Federation has been elaborated an **Integrated Management System Model** based on the Total Quality Management principle. The **All-Russian Competition of the "Best Russian Enterprises"** is based on this approach. However, the **Russian Government Quality Award** follows the EFQM Model of Business Excellence. The Commonwealth of Independent States is in the process of elaborating a CIS quality award model.

Today there are at least 90 quality and business excellence awards in at least 75 countries. Attached please find the major national quality award schemes exists in the UNECE region and outside the UNECE countries. This list is not complete. We kindly ask organizing committees and secretaris of national and regional quality award schemes and premier provide information on their well-established procedures and practices. Information should be send to the following address:

QUALITY AWARD SCHEMES IN THE UNECE REGION

QUALITY AWARDS IN EUROPE

[Austrian Quality Award](#)

Belgian Quality Award

[Czech Quality Award](#)

[Danish Quality Award](#)

[Dutch Quality Prize and Quality Award](#)

[Estonian National Quality Award Contest](#)

[European Quality Award](#)

[Finnish Quality Award](#)

[Flemish Quality Award](#)

[French Quality Movement](#)

Hellenic National Quality Award Greece

[Hungarian Quality Award](#)

[IOA National Award](#) - Institute of Quality Assurance Awards

Latvian Quality Award

Lithuanian National Quality Prize

["The Ludwig-Erhardt-Preis" in Germany](#)

[Northern Ireland Quality Award](#)

["Oscar of Quality", the National Quality Award of Serbia and Montenegro](#)

[Polish Quality Award](#)

Portuguese Quality Award

[Premio Principe Felipe a la Calidad Industrial](#) - Prince Philip Industrial Quality Award

[Quality Scotland Award](#)

["Joseph M. Juran" Romanian Quality Award](#)

[SAP Quality Award Schweiz 2004](#)

Slovak Republic National Quality Prize

[The Business Excellence Prize of the Republic of Slovenia](#)

[Swedish Quality Award](#)

[Swiss Quality Prize for Business Excellence ESPRIX](#)

[TÜSIAD - Turkish Industrialists' and Businessmen's Association - KalDer - Turkish Society for Quality - Quality Award in Turkey](#)

[United Kingdom Business Excellence Award](#)

[The Wales Quality Award](#)

QUALITY AWARDS IN THE COMMONWEALTH OF INDEPENDENT STATES

[Government Premium of the Republic of Belarus for Achievements in the Field of Quality](#)

Prize of the Government of Kazakhstan for Achievements in the Field of Quality

Kyrgyz Quality Award

[Russian Quality Award of the Government](#)

[The Ekaterian Velikaya Award for the best Russian Enterprises](#)

[SEAL of Excellence Award for Handicraft Products in Central Asia by UNESCO-CASCA](#)

[Ukrainian Quality Award](#)

QUALITY AWARDS SCHEMES IN NORTH AMERICA

[Canada Award for Excellence](#)

[Malcolm Baldrige National Quality Award](#)

[Washington State Quality Award](#)

QUALITY AWARDS SCHEMES IN ASIA

[Deming Prize in Japan](#)

[Hong Kong Awards for Industry: Quality](#)

[Philippine Quality Award](#)

[Rajiv Gandhi National Quality Award](#)

[Singapore Quality Award for Business Excellence](#)

QUALITY AWARDS IN LATIN AMERICA

[Premio Nacional a la Calidad](#) - National Quality Award in Argentina

[Prêmio Nacional da Qualidade](#) - National Quality Award in Brasil

[State of Rio de Janeiro Empresarial Quality Management Prize and Premio Qualidade Rio](#)